

Dia Internacional de la Seguretat i la Salut en el Treball.

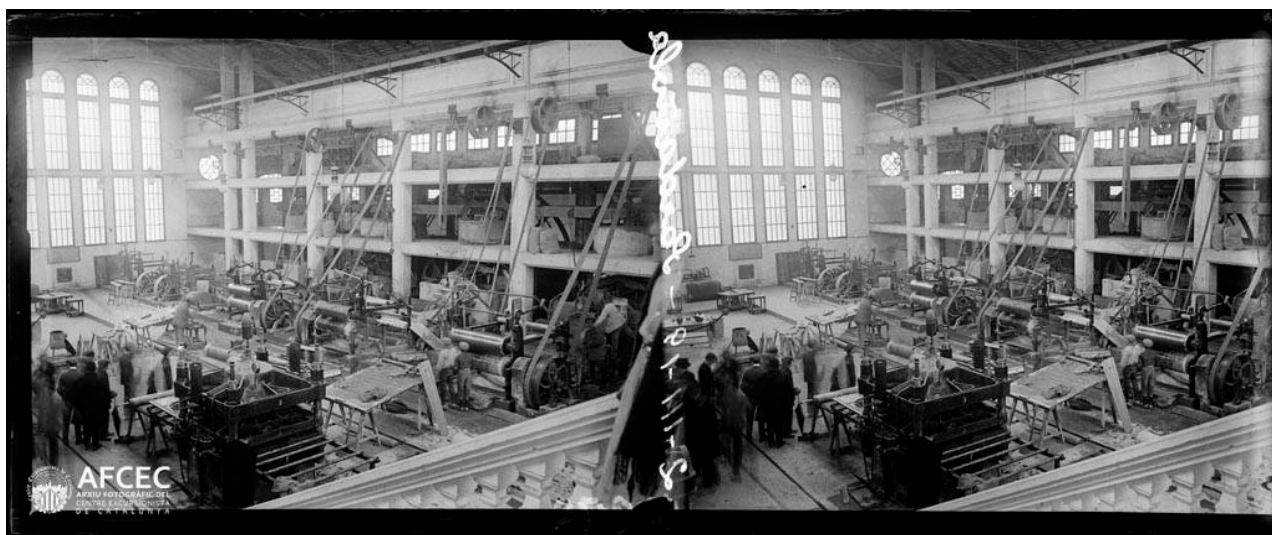
La toxicitat de l'amiant al món laboral

Amb motiu de la celebració el dia 28 d'abril del [Dia Internacional de la Seguretat i la Salut en el Treball](#), us presentem un cas que ha tingut i encara té molta repercussió en el món laboral i judicial i del que tenim constància documental a l'Arxiu Central dels Jutjats Socials Declaratius de Barcelona. És el cas de la greu afectació a la salut de les persones causada per la fàbrica d'uralitaⁱ ubicada a Cerdanyola del Vallès i, en part, a la veïna població de Ripollet.

Aquesta fàbrica es va fundar l'any 1907, amb el nom de Manufactures Roviralta i fins a l'any 1997 va produir material de construcció compost per ciment i fibres d'amiant, o asbest, que li donen una gran resistència mecànica alhora que una gran lleugeresa i resistència a la intempèrie. Per aquest motiu, s'emprava com a tancament de façanes, cobertes lleugeres, etc.

A principis de la dècada dels quaranta, la fàbrica va ser adquirida pel contrabandista, polític i financer mallorquí Joan March i Ordinas, conegut també com "el banquer de Franco", i durant cinc dècades l'empresa va ser controlada per la família March. A finals dels quaranta, l'empresa va passar a denominar-se Uralita i, amb el temps, es van instal·lar plantes de producció del Grup en altres localitats: Getafe, Sant Vicent del Raspeig, Sevilla, Valladolid...

La fàbrica d'Uralita de Cerdanyola del Vallès tenia extractors que treien pols a l'exterior i els residus es dipositaven a l'aire lliure. A més a més, els anys setanta i vuitanta es van utilitzar plaques de fibrociment sobrant per asfaltar els carrers.

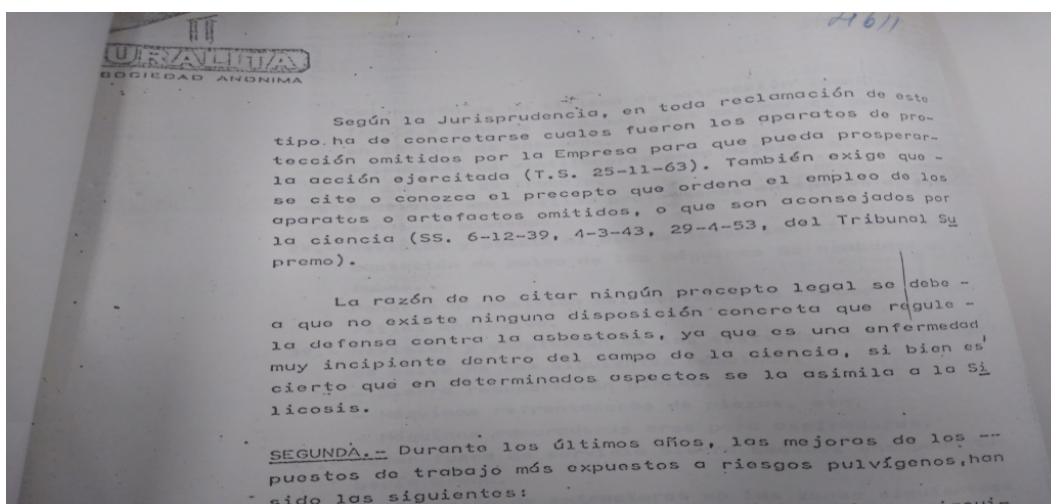

<http://mdc.cbuc.cat/cdm/singleitem/collection/afceccf/id/24894/rec/72>

El problema que va afectar la Salut Pública deriva del fet que amb una sola fibra d'amiant n'hi ha prou per desenvolupar una patologia pulmonar potencialment greu. Encara que pot tenir un període de latència de fins a 30 anys, l'exposició a aquest material provoca asbestosi (el pulmó queda empresonat i el pacient té contínues insuficiències respiratòries), càncer de pulmó i mesoteliomes (tumors de pleura, que tenen com a única causa l'asbest), que són els més letals.

Cerdanyola del Vallès, on la fàbrica Uralita arribaria a ocupar fins a 12 naus industrials, és, segons els pneumòlegs, la ciutat espanyola amb més prevalença de mesotelioma. Les víctimes no es poden calcular amb precisió perquè, a més dels treballadors, n'hi ha un gran nombre de les que s'anomenen passives. D'una banda, hi ha les víctimes passives domèstiques, que són, sobretot, la parella i els familiars dels empleats de la fàbrica que s'encarregaven de rentar la roba de feina a casa, per la qual cosa corrien el risc d'inhalar fibres d'amiant incrustades als teixits. En aquest cas, els tribunals ja han reconegut la vinculació de l'amiant amb les malalties que van desenvolupar familiars dels treballadors. D'altra banda, esdevenen també víctimes passives les persones que vivien a prop de la fàbrica.

La documentació custodiada a l'Arxiu Central dels Jutjats Socials Declaratius de Barcelona reflecteix l'activitat judicial que va generar el funcionament d'aquesta fàbrica. En els expedients es reclama que la malaltia ha estat causada per l'exposició a l'amiant en el lloc de treball i que l'empresa va incomplir el deure de protegir la seva salut. La rèplica empresarial acostuma a ser que no van incomplir res perquè no existia cap normativa específica sobre l'exposició a l'amiant. En paraules textuais: *"la razón de no citar ningún precepto legal, se debe a que no existe ninguna disposición concreta que regule la defensa contra la asbestosis, ya que es una enfermedad muy incipiente dentro del campo de la ciencia, si bien es cierto que en determinados aspectos se la asimila a la silicosis."*

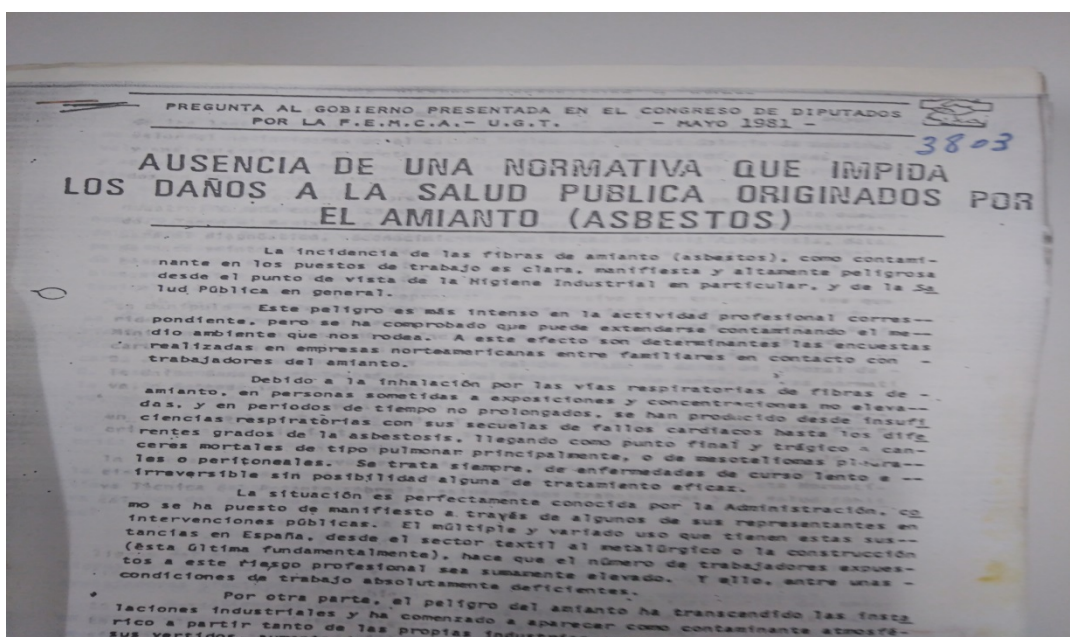

En el cas d'una víctima laboral, el procés arrenca amb la sol·licitud de la pensió per contingència —o malaltia— professional. Un cop reconeguda, cal anar a la Seguretat Social a reclamar un recàrrec a la pensió —que oscil·la entre el 30% i el 50%— i alhora presentar una demanda de danys contra l'empresa per rebre la indemnització.

A causa de l'afectació a la salut de les persones a l'entorn de les fàbriques d'amiant s'han obert processos judicials contra Uralita, i altres empreses que treballaven amb aquest material, a Madrid, Sant Sebastià, etc., i també a Catalunya, on per exemple, el [Jutjat Social número 14 de Barcelona va condemnar l'empresa Uralita a indemnitzar amb 86.276 euros un antic empleat per la mort de la seva dona, l'any 2011, com a conseqüència de l'exposició a l'amiant impregnat a la roba del seu marit.](#)

Un expedient judicial custodiat a l'Arxiu Central conté un informe de l'any 1977 de l'Institut Territorial de Seguretat i Higiene al Treball de Barcelona, que va constatar deficiències en matèria de prevenció de riscos en les fàbriques d'Uralita a Cerdanyola del Vallès i Castelldefels, entre d'altres. Arran d'aquest informe, el problema dels obrers d'Uralita, contagiats d'asbestosi surt a la llum pública, en formes diverses. Des de notes dels comitès d'empresa fins a comunicats dels sindicats i articles de premsa faran que l'asbestosi sigui coneguda, malgrat els esforços de l'empresa Uralita per negar-la i de l'Administració per minimitzar-la o amagar-la.

D'entre els documents que formen part de l'expedient judicial custodiat a l'Arxiu Central hi ha una interpel·lació presentada per UGT al Congrés dels diputats al mes de maig de 1981 relativa a l'absència d'una normativa que impedeixi els danys a la Salut Pública originats per l'amiant (asbestosi).

El problema va ser i és tan greu que s'han creat associacions en les diferents localitats que han patit aquesta problemàtica. L'any 2004 es va crear una [Associació d'Afectats per l'Amiant de Cerdanyola i Ripollet](#). Fins i tot amb dates ben recents continuem trobant el cas als tribunals. Com per exemple [una sentència del Tribunal Suprem de 20 de març de 2018](#).

L'amiant o asbest és considerat una espècie d'assassí silenciós, perquè les patologies que provoca triguen dècades a aparèixer. L'impacte de l'amiant va molt més enllà de Cerdanyola del Vallès i Ripollet, i només a Catalunya té altres focus destacats a Castelldefels, a Santa Perpètua de Mogoda, al Prat de Llobregat o al port de Barcelona.

ⁱ La paraula "uralita" emprada com a substantiu, és a dir, el material de fibrociment, ja es troba quan encara el nom de l'empresa era "Manufacturas Roviralta", per tant abans que l'empresa adoptés aquesta denominació social.